

DOTZE FICCIONS SOBRE EL FUTUR D'EUROPA

Dos bitllets a Namíbia

Djaimilia Pereira de Almeida

Pau Badia

Traducció de Melcion Mateu

Article original en portuguès

L'endemà de la nit electoral, en Manuel i l'Aldina saben que es tancava el cicle més llarg. Havien d'empaquetar la casa. Seria potser melodramàtic dir que arribaven a la fi del continent, que d'allí endavant, costa enllà, sols hi tenien aigua. Seria absurd comentar, també, que pretenien aturar la tromba d'aigua d'aquella manera, amb mitja dotzena de paquets que a penes tenien forces per carregar. Que n'era, de ridícula, la imatge: dos vells que provaven d'impedir l'avenç de l'oceà amb tres o quatre caixes tancades amb cinta adhesiva, preocupats per la inscripció *Fràgil* que hi duïen escrita, amb por de mullar-se els peus, d'agafar una pneumònia. Mirant-ho bé, ridícula i bella. La dels últims navegadors, desdibuixats per la por com els primers, en bata i pijama, davant de les onades prometedores, davant de l'horitzó immens, com si la platja no estigués tota tacada de cru i de gavines famolenques, i els peus descalços d'aquella parella de mariners no estiguessin deformats per calls, galindons i artritis.

La nit anterior, ja ajaguts, havien determinat que fugir era un imperatiu. Algú hauria d'ajudar-los. A la fi havien arribat al punt on, de manera equivocada, havien pensat trobar-se tantes vegades al llarg de la vida, sols, ara sí, no com havien cregut abans, quan tanta gent estava per ells, els estimava, estava disposada a retirar el pa de taula i oferir-los una

llesca del pastís, a pesar de tantes mirades i voluntats desavingudes i del desig mòrbid, però visceral, per part d'en Manuel i l'Aldina, d'estar junts, la seva més gran luxúria, que potser tant els havia perjudicat, el fet de voler concebre's com si fossin una única barca de rem encaminada a una illa sobre un mar de gent que en res no es distingien d'aquella barca. Ara que no tenien ningú, la vida els demanava que tornessin a ser una parella disposada a empènyer el món amb la panxa, no dos vells sense força, sense vigor, amb les mans als lloms, amb mala vista, tendència a parlar tot sols, quan caminaven pel carrer, ja rendits, agafats, ara sí, de les mans.

Tal vegada mereixien sentir en la seva pell el pànic en què els havia deixat la nit electoral. No havien desitjat tant agafar el destí amb les mans, no ho havien fet tot, en Manuel i l'Aldina, per enfrontar-se amb el món cara a cara? No havien imaginat tantes vegades que ells sols es bastarien i havien ignorat el transcurs dels fets, evitant d'intervenir-hi d'una manera o una altra? No havien menystingut, encara que certament en solitari, les revolucions i els desitjos de canvi, jutjat inútils els dinars de diumenge, les vagues de fam, les càrregues policials, els regals als nadons, la repetició fugaç dels actes socials, l'escenificació de la familiaritat i la revolta?

Ara, doncs, tenien el que es mereixien: una casa que era seva, regne de rituals i repeticions, tolerant amb els seus amos temporals com les parets d'una cel·la ho són amb les inscripcions desesperades d'un presoner comú. Quan arribés l'hora, algú hauria d'encarregar-se de la neteja final. Fer portar un contenidor de l'Ajuntament. Escopir-hi, a dins, els trastos per un tub de plàstic. Haurien d'inventariar els béns i fer-ne una donació, o subhastar-los en una licitació de la policia, deixar-los en un abocador, perquè gossos i gats s'hi pixessin a sobre, damunt les caixes, els bolígrafs, la col·lecció de lupes conservada al llarg de la vida, el calendari de 1999 que tenien penjat encara a la cuina, el retrat d'ells dos a la fossa del castell de Bode, un paper gargotejat amb tinta, sense sentit, sota la xafogor del sol, les pàgines dels diaris d'Aldina i els seus disgustos, qui sap si atraccions en un mercat d'encants, que un venedor de vell havia arreplegat al costat d'algun contenidor d'escombraries.

Potser el preu de la conquesta de la soledat fos tancar-los, com dos alienats, i també ho fos de l'amor, l'apatia, la vergonya de la connivència, la col·laboració, la tolerància envers els botxins que celebraven, arreu de la ciutat, a la seu de la campanya, la victòria electoral que els expulsava de casa seva de sempre, del país que era seu, on havien escollit envellir sense adonar-se de l'opció que estaven fent. Si havien ignorat el primer indicatiu d'estupidesa, ara n'eren captius dins d'aquesta cel·la, Portugal, Europa, nº 6 - A, no com a casa amb portes, parets i fonaments, sinó com a carcassa on havien anat guardant les cabòries, l'energia, la força, els desitjos, la indiferència, la lassitud mateixa que havia enverinat a poc a poc la terra on esperaven ser enterrats l'un al costat de l'altre.

S'havien mudat a São Domingos feia trenta anys. Molts dels camins que en aquell temps eren tèrbols s'havien anat aclarint, en aquell hiatus en què havien madurat i caigut a terra com dues pomes. No tenien les mateixes il·lusions, ni tan sols sabien dir les que conservaven. Ja no els feia por de no arribar a realitzar els seus somnis. La vida adquiria forma i es revelava, en la seva vulgaritat rutinària, com un llaç estret al coll de la parella

pel passadís, confusos tots dos, amb por de caure, un llaç perfecte i, alhora, tan, però que tan fàcil de desfer, si les seves mans tinguessin la gosadia, control, que no tenien, com dues presoneres a les quals havien donat les claus de les manilles, tan sols per fer evident que no tenien el coratge ni la força per alliberar-se'n. I contra aquella fina polsera, feta de sorra, àrduament teixida, a costa de vileses omises, sobreentesos, actes negatius, negacions d'auxili, per afavorir una dolça solitud, de tots dos, els peus de la història, com les guitxes d'un brau desbocat, que colpejaven abans d'hora el castell on, a poc a poc, havien ensenyat el seu amor a amagar-se en unes golfes, a respirar fluixet, a fer el mort. El brau havia arribat que encara eren vius, que encara respiraven. No havia esperat a trobar-los morts a casa, com sol passar amb els vells solitaris. Per què hauria hagut ell d'esperar?

*

Cap dels objectes del seu desinterès pel rumb del país podria mai venir a acusar-los d'indiferència, desorientació, superioritat moral o renúncia, tenint en compte que aquella negligència havia aparegut en l'interval exacte en què es van conèixer. En Manuel i l'Aldina havien desistit d'Europa, s'havien lliurat l'un a l'altre amb la cura de qui espera l'eclosió d'una orquídia a la primavera. Qui podia llançar la primera pedra a dos amants que planaven sobre la història com si estiguessin asseguts sobre l'ala d'un voltor? Casa seva surava en l'aire sense pertànyer a cap ciutat, país, continent o hemisferi. Hi podien ballar com ànimes translúcides, indiferents als colors distints del cos d'ell i d'ella, a l'amenaça de la llum, de les objeccions, de la variació de les tonalitats als ulls dels observadors. Ni ell era negre ni ella era blanca, sinó dos gats en la fosca, habitants d'ombres amigues, curiosos, lliures. La nit electoral, amb una escombra altiva, Europa els escombrava. Arribava a la fi la data de caducitat del salconduit que el món els havia donat per ser el que havien volgut ser, tot i que no estaven, encara, morts.

Els seus anys de marea alta no havien estat com s'havien afigurat que serien. No havien tingut fills. Ni patit tant. Ni gaudit tant. Ni plorat tant. Ni mort en vida. Ni desistit a mitja jugada. La vida havia adquirit una mitjania dolça i virulenta, nauseabunda, però fructífera, els havia ensenyat a llegir-se els pensaments de manera recíproca, ara que ja estaven fets a la música dels seus silencis, al suprem plaer que no els calgués obrir la boca per entendre's. Els havia ensenyat a llegir-se amb les mans, a parlar-se amb els ulls.

La casa d'una planta on vivien era la segona. S'havien instal·lat en aquell barri ajardinat, prop de la fàbrica, convençuts que només hi passarien un any, encantats amb aquell pati, amb prou espai per una pomera, un pi potser. Els veïns d'aquella època havien mort, la taula d'immigrats retornats que els mirava de costat al Café da Terra, quan s'hi mudaren per primera vegada, encara a l'època del seu primer gos, el Dylan, un encreuat que havia estat d'un pescador. El trajecte del Dylan, que havia dormisquejat, ansiós, al sofà, al llarg de tota la seva vida, havia estat el del seu amor en aquells anys grats i somnolents com el mateix Dylan, que, en una reforma merescuda, havien acabat per donar pas a altres gossos, cicles, altres muntanyes, amb les seves cales, revolts, obertures. Havien perdut els pares, amics, converses, salut, trens, però només per veure com allò perdut donava pas a altres coses encara vacants, anaren perdent a poc a poc el desig de trobar seient als vagons, que algú els esperés a l'estació, o els piqués el bitllet, o els indiqués la pròxima parada.

La petita casa on havien somiat d'anar a viure es va convertir en el taüt de l'ànima de la parella que havien estat. Enterrats a dins, a banda de dècades de paperassa, hi havia els objectes de què era feta la concòrdia entre els seus sentiments: la tassa vermella, ara esquerdada, però que mai no havia arribat a cedir, determinada a acompanyar l'esmorzar de la vella Aldina com un soldadet coix. El parterre de coronàries on la mestressa havia pensat fer-hi un herbari que va ser postergat tota la vida. Les carpetes plenes de retalls, en si mateixes la història d'un segle contada en paper vell i esgrogueït. L'estilogràfica de la graduació d'en Manuel, ara inútil, perquè ja no se'n trobaven recanvis. Les joguines del Dylan, que els amos guardaven en una caixa junt amb la corretja i les mantes, encara amb l'olor de la seva companyia dòcil, d'entrega absoluta, ininterrompuda.

Tenien la seva guardiola. Dos bitllets d'avió a Namíbia, va dir en Manuel, amb el llum ja apagat. No els hi esperava, però, ningú. Només li havia semblat un destí segur. Què en sabia, tanmateix, el vell Manuel, de Namíbia? O què en sabia l'Aldina, pel que feia al cas, a banda dels relats de prosperitat per boca de generacions de mitòmans, ves-a-saber-tu si eren de fiar?

Sí, a Namíbia, terra verdosenca, fèrtil, destinació acollidora, temperatures moderades, hiverns suaus, el París d'Àfrica, una cabana a la vora de la mar, dues cadires de lona, una gerra d'aigua fresca, un capell, l'areny blanc, dos vellets agafats de la mà, gent agradable, civilitzada, una olor de cafè colat al fons d'una cuina banyada de llum, un gos de carrer a qui li podrien posar nom i que tornaria al capvespre per rebre una lllaminadura. Dos bitllets a Namíbia. Mentrestant, a fora, l'enemic envaïa la nit, i els petards per celebrar la victòria se sentien de lluny, aquí i allà, com una pluja d'ensurts.

*

Primer havien de desmantellar tota la casa i fer-ho era desmantellar-se ells mateixos. Tenien l'esperança de morir durant el tràngol, com si, acabada de fer l'última caixa, s'apaguessin amb el darrer alè i es morissin a la fi plegats, el seu desig de sempre, i no ell primer, com tantes vegades havia temut ella, quan el veia fumar de nit, tancat a l'habitació, entre núvols de fum seductors a aquella distància, reminiscents de tantes llibertats, de la capacitat per moure el cos, que havia perdut, de ballar amb el marit a la sala, al so de l'Orquestra Baobab. Havia estat en l'època en què es podia sentir la música que els agradava, l'època en què bevien vi al pati mentre sentien el vent que bellugava la pomera.

La mar al fons, llavors, els vaixells que xiulaven al voltant del far de Bugio, a camí d'Amèrica, de les Açores, de tants indrets que eren, ara, vistos de lluny, tan sols miratges, fantasmes, fum, coses que no sabien si havien arribat a conèixer, a visitar, a viure, o si eren somiades, imaginades, inventades. El primer cop que es van veure, que es van tocar. El dia que va morir la mare de Manuel. El dia que l'Aldina menstruà per darrera vegada. El dia que en Manuel s'havia jubilat, l'última classe. La primera vegada que els insultaren pel carrer, un cotxe, un cotxe que passava per l'avinguda de la República. La primera vegada que es van besar. El primer vol que van fer plegats. El primer ball i el seu perfum.

Com podien desmantellar tot allò, treure del mig les andròmines de tota una vida, encabir-

les en caixes, capgirar els calaixos? Què en salvarien? I com les carregarien, si no havien quedat amb ningú perquè els ajudés, fos qui fos, si no tenien ni tan sols manera d'arribar a l'aeroport, ni estaven segurs de tenir el passaport? Com sobreviurien a la desfeta de la casa, als prestatges buits (com arribarien amb l'escala als més alts sense matar-se?) Com no havien de morir-se en veure-ho tot per terra, com no havien de perdre el seny davant de la fi d'aquell desori que havien construït amb tant de temps, tantes negacions, tants duríssims esforços?

Dos bitllets a Namíbia. Però, Namíbia, on és? L'Aldina, de petita, sentia sa mare parlar d'aquell lloc. Terra fèrtil, amiga, civilitzada. El París d'Àfrica. El feix de bitllets els arribaria per a una casa, dos vells no ocupen tant d'espai, només els calia un llit i un llençol, una mortalla, una muralla, tant els feia Namíbia com Indoxina. Però com arribar-hi? Com s'ho farien per empaquetar la casa a les fosques sense revelar que estaven partint? Porta'ns amb tu, Pare, aquesta nit. T'ho demano si us plau. Dos bitllets a Namíbia. Per tot el dolor, per tantes i tan fecundes alegries, per tantes pèrdues, per aquests ossos. Per tots els barrets de tres puntes que vam llançar tantes vegades al destí, per tots aquests esforços contra la ironia, no deixis que ens guanyi.

L'Assemblea de la República, presa per la manada. La casa era tot el que tenien, i ni tan sols era territori segur. Conspirava perquè en Manuel i l'Aldina es rendissin a aquell impuls que els duia a desitjar morir amb ella. S'enganyaven, una vegada més, imaginant que li podien confiar la seva mort, perquè, en veritat, era la casa qui els sobreviuria. I, així, s'imaginaven que cremaven els bitllets, que calaven foc a la casa, que morien al llit, junts, immolar el seu amor com si fos un uniforme militar semblava una solució reconfortant, encara que funesta. Tanmateix, la veritat era que no suportarien cremar no ja el seu cos, sinó tots els objectes d'aquell amor. Ni l'alegria de considerar, com feia en Manuel amb els ulls ben oberts i brillants, que calarien foc al barri, a la púrria dels veïns que els denunciarien amb tant de gust, al Rottweiler de la casa del costat, que lladrava als negres; ni l'alegria d'imaginar-se el Rottweiler cremat com un pollastre a la brasa i destruïts els habitatges circumdants, ni aquell pensament, aquella visió, perspectiva, tan deliciosos, al Manuel li treia del cap el martiri d'imaginar-s'ho tot fet una foguera, ell, la seva dona i les

seves coses, tants cops arplegades de les escombraries, conservades per amor: llibres, apunts, fotografies, amulets, canyes de pesca, objectes de no-res, vells com ells mateixos.

“No, el foc és fora de tota consideració. Dos bitllets a Namíbia i, quan arribem, ens n’anem a la platja, que hi ha platja, allí? Caminarem junts per la platja, veurem la sortida del sol, fa quant de temps que no ho fem? Te’n recordes, del darrer cop?”

Estaven vells i, per moments, els ulls d’en Manuel brillaven com diamants. L’Aldina va somriure en veure amb els seus allò que el marit li mostrava, una lluna de mel, en algun indret al sud. Una cabana a la platja, un arbre de mango que es gronxava al vent, l’oratge del final de la vida, com una evocació del principi de tot. La dona es va lligar un mocador al cap, començaré pel meu calaix. Ha de ser així. En Manuel va quedar-se assegut a la sala. Sentia un formigueig als peus. Un dolor a la columna. L’Aldina es va tancar a l’habitació. Dos bitllets a Namíbia. La frase es va convertir en un mantra. En Manuel la repetia en silenci, sense adonar-se que la repetició esdevenia un impediment, un obstacle, que el destinava a sucumbir, en lloc de moure’s. Dos bitllets a Namíbia. Dos bitllets a Namíbia. Dos bitllets a Namíbia.

Era de nou un nen, al camp de bàsquet, llançava la bola contra un mur, suat i alegre, sense pressa. De nou, el mateix cel sense cap veta de núvols, de nou la seva tia, una vella dama, cridant-lo per berenar. Dos bitllets a Namíbia. Un àpat a la platja. Els cosins morts de nou vius, pelant-li les taronges, comentant la pescada. I si els segles acabaven als somnis, allà on no existeix la mort? Una esplanada en algun lloc, al sud. La mainada que renta un cotxe amb una galleda d’escuma. Els vells que mengen escopinyes obertes al carbó, en una taula de pedra. Gossos vagabunds que corren els uns rere els altres. El seu somni, el seu cos, era durant la migdiada el dipòsit d’una altra època. Potser ningú no acabava de tenir dins la mà aquella Namíbia, darrera presó, la de l’home amb les seves cabòries, la d’ell amb la substància de les reminiscències que ballaven en el seu son, com cavalls indomables que es rellevaven, insurrectes.

I potser ell i l’Aldina tenien raó d’imaginar-se tothora amos i senyors d’aquella màquina inescrutable, inviolable, el continent dels seus desitjos, sempre damunt de l’altre, el continent on, per casualitat, vivien i potser aquella Europa de disposició accidental i passatgera, aquella que comportava tot allò que en Manuel havia viscut des de nen, les seves guerres i conquestes, immoralitats, vergonyes i malvolença, però també la dolçor, l’atenció, la tendresa, l’amistat i la pau, potser aquella Europa era inviolable, què en sabia ell, adormit a la butaca, mentre l’Aldina, a l’habitació, plorava sobre el seu calaix, aquell tros de casa que era més seu que tota la resta. Allí, on havia amagat com a tresors retalls de tela, guants orfes, relíquies sense valor, que havia guardat per alguna raó que s’havia perdut per sempre, o que tornava, de vegades, com els grills de taronja dels somnis del marit, per després perdre’s de nou en el buit, la seva Europa de fusta, un puzzle en què res no feia ja sentit i on les peces no encaixaven, i que tanmateix era l’únic que l’importava endur-se de viatge, tot allò que salvaria, com algú que porta en un bloc la solució d’un enigma que, al capdavall, era la seva vida, fins i tot ara que ja no el sabia desxifrar. Feia més de quaranta anys que es coneixien, però, de la casa, en cas de fuga, no en salvarien les mateixes coses.

No era ella la senyora, mentre el marit somiejava a la butaca, d'aquell enigma la solució del qual s'havia perdut, i el seu calaix secret, el reducte d'allò que no li podia robar ningú (ni tan sols en Manuel), ni que li tallessin el cap? Objectes sense valor ni utilitat, que no havia arribat a emprar mai: anells, mocadors, mitges, diademes, una bosseta de lavanda, sabonets sense olor ja, llapis de llavis fets malbé? La solució de la seva fuga era potser aquell mapa esborrat, confús, aquells havien estat el seus inconfessables berenars infantils, les trobades de la família que no havia tingut, la col·lecció de tot allò del qual no en sabia interpretar el sentit ningú, perquè es trobava enterrat dins de l'Aldina, sotmès a l'oblit exclusiu, en algun racó del seu cap desmemoriat, perdut per sempre mentre pogués sobreviure de manera autònoma, sense acords ni tractats comercials, sempre que aquell continent, Europa, Namíbia, qualsevol que en fos el nom, prengués dins de cadascú una forma diferent.

Dos bitllets a Namíbia. Dos bitllets a Namíbia. Aldina? On ets? Aldina? M'he quedat adormit aquí. Quina hora és? L'Aldina va sortir de l'habitació i va anar a la saleta, es va trobar en Manuel deixondint-se, obrint els ulls. La tarda va passar. Algú ha trucat a la porta?, li va demanar ell. No, amor. He estat a l'habitació a veure si l'endrecava una mica. Quin dia som avui? Qui ha guanyat les eleccions? Sí. Van ser ahir. Seu aquí, estimada, Vine.

S'agafaren les mans. Tens les mans fredes, va dir ell, quan les acariciava. Pensava en la nostra vida. He somiat amb en Carlos, el meu cosí. Era tan jove. Érem a Foz do Arelho, en un descampat, amb els gossos, la meva mare encara era viva. Feia molt de sol. No em veia la cara, però corria d'un costat a l'altre, rere d'una pilota. Quines ganes de jugar a futbol, amor meu. Que què has estat fent? Has arreplegat res? Els bitllets? Has vist on els vaig guardar?

Què poden fer, dos vells espantats, a banda de d'agafar-se les mans? En Manuel i l'Aldina parlaven poc del passat. Era sobretot en somnis que els trucava a la porta, sota la màscara, ara misericordiosa, adés sàdica, de retalls sense contorn, com si tingués pena de fer-los mal i li agradés de fer-los mal amb aquella pena. El marit era poc inclinat a la nostàlgia. Solia dir-li a ella que es va oblidar de ser nen, i que havia estat per bé. A un vell com ell, vista de lluny, la infància li semblava una malaltia, indistinta d'aquelles que afecten els nens i no es tornen a repetir. Se'n considerava lliure per sempre i gaudia de l'alleujament d'una guarició completa, que calmava en la seva ànima aquells somnis que s'havia fet seus perquè d'altres els havien somiat.

En aquells somnis seria, qui sap, jugador de bàsquet, estrella de música i no un professor de primària. Pel fet d'haver-se conegut tan joves, al Manuel i l'Aldina els havia calgut deslliurar-se d'aquell estigma de la infantesa i no havien gaudit de l'oportunitat de festejar i desitjar-se com a adults, sense els jovencells que havien estat pel mig, com un obstacle que havien d'apartar, l'un amb l'ajuda de l'altre. Havia estat el primer comiat, tal vegada el darrer, abans del començament real de la vida, i tan tardà, a pesar de tot, premonitori de la nit de les eleccions, moment en què a la fi, encara que dos vells sense utilitat, els dos joves es trobaven finalment al punt d'oferir-se a l'embarcació i prendre el rumb al seu destí, Namíbia o un altre, i abandonar a la fi la seva casa, ara que ja no quedava ningú per acomiadar-se d'ells al port, agitant un mocador en l'aire.

Treure's de sobre els noiets que havien estat un dia era alguna cosa més que un pacte de sang. Un cop enterrada aquella parelleta, s'havien venut l'ànima l'un a l'altre i havien perdut la innocència en conjunt. Potser el negoci els condemnaria a passar la vida adulta amagant que havien enterrat aquells joves al pati oblidat del darrere, espantats amb la possibilitat que algú s'adonés del que havien fet, atemorits amb la idea que algú sentís la fortor dels seus cossets en descomposició, al capdavant tan prop del parterre on, en la seva memòria, havien plantat els rosers amb què ornamentaven allò que, fins i tot amb obstinació, havien convingut que seria la seva maduresa. Al final de la vida, en Manuel era l'última persona que recordava la noieta que l'Aldina havia estat. La dona, l'única memòria viva del noiet que havia estat ell, marmessora d'aquella innocència del marit, arribava a fantasiejar d'anar a recollir a l'escola aquell noiet, el més real entre tots en la seva imaginació de dona eixorca, d'emportar-se'l a casa, banyar-lo, contar-li un conte, ficar-lo al llit, com una mare dedicada.

En Manuel havia estimat les tres edats d'aquella dona i les tres, com les d'ell mateix, se li confonien. El temps, però, no va perdonar-li a l'Aldina la gosadia d'imaginar-se com una nena en mans del marit. Se somiava petita a la vora de l'home que envellia amb ella i constatava aquella presència com la d'un mal esperit. Es completaven, l'aversion d'ell a la infància amb l'atractiu diabòlic que per ella tenia encara la noieta que havia estat, quan ja havia acabat el segle que els havia vist néixer. Si en Manuel pecava d'adult, l'Aldina pecava de jove. Que creixessin plegats era per ventura la victòria de la ironia sobre la innocència, ja que aquella era una disputa que ningú no podia vèncer.

La realitat els arribava sota la forma d'ombres i perfils que creuaven pel passeig, a través de les persianes de la sala, entreobertes. Només els visitaven els Souto, amics de sempre. Els Souto també estaven sols, vivien a Amadora, tenien un fill emigrat i un net que no coneixien. En Manuel i l'Aldina els solien rebre per prendre el te els diumenges, però ni tan sols llavors comentaven el passat.

Malgrat que es coneixien per dins i per fora, els dos matrimonis es contemplaven sense revelar res, com dos miralls l'un davant de l'altre. Maleïda dinàmica del matrimoni amic, entitat a propòsit de la qual es podria escriure un tractat sobre la viscositat moral, imant de la cobdícia per tot allò que, oblidat a les vitrines de les cases —copes velles, antigues peces de cristalleria, jocs de te xinesos, la safata de plata que mai no oregem—, no ens imaginem que ningú pugui desitjar posseir. matrimoni amic, invenció de la rutina, engranatge burgès, al qual parlem de l'últim model, la darrera escapada a Porto, al costat de qui desfà la plebs a la classe treballadora, les dones de fer feina, mandroses, les *estéticiennes*, tafaneres, la senyora de la bugaderia, xafardera, l'empleat de la cafeteria, malgirbat, el mecànic murri, el lampista vividor, motiu de mofa, de conversa, intercanvi de cromos, a taula, entre terrossos de sucre, recomanacions, la darrera pel·lícula, la certesa de no voler una galeta més?, l'últim número de setmanari, l'última escenificació. No hi havia res entre l'Aldina, en Manuel, la Júlia i en José d'aquell joc de traïcions fetes només passar del portal, has vist la seva faldilla? Per què deu ser que no tenen fills? Si callen, no confien un en l'altre. No. Eren francs. Estaven junts en la mateixa remesa de perseguits, units no per la mateixa condició, sinó per fraternitat.

La Júlia havia estat col·lega d'en Manuel a l'escola al llarg de vint anys. En José era un conversador empedreït. Potser no eren dos matrimonis amics, sinó, els uns i els altres, dues entitats col·laboradores, dues parelles de remers, sincronitzades, que s'havien fet càrrec de l'alleujament mutu durant el trajecte, sí, entre glops de te i galetes de mantega, sense comentar res, lectures, molèsties sense importància, el futur, la necessitat i els contorns de la fuga imminent i necessària. Tanmateix sense cerimònies, despentinats, sense preocupar-se per l'aparença. No tenien gaire a perdre, potser era això, però no podien perdre allò que tenien tots dos, el te dels diumenges, la sal de la vida, bromes sense gràcia, desactualitzades com ells, sense perdre la franquesa i, aventurats en la intimitat excessiva, complicitats de circumstància, fins i tot perquè, a més a més, a banda d'ells quatre entaulats per al te, no hi havia més testimonis, ni sopars errants, ni sortides a l'esplanada, ni el desig que els veiessin a tots quatre junts, saber el que hi havia en marxa. Plegats, havien viscut moltes coses, l'Aldina, en Manuel i els Souto. Em José havia estat al capçal del llit durant l'operació de pulmó que gairebé el va matar. Va ser la primera persona a qui en Manuel comunicà la pèrdua de la mare i, després, dos anys més tard, del pare. Junts desmuntaren la casa del vells, separaren l'herència per categories, havien rigut dels records, i plorat. Quan els cabells de l'Aldina van començar a caure, sense que ningú se n'adonés, va ser l'amiga Júlia qui la banyà, qui li pentinà els fils grisos que li queien, a grapades, del cuir cabellut.

No ploris, estimada. Només són cabells. No valen per res. Em tens a mi, petita. Tens el teu marit, que tant t'agrada. Vine aquí, et rentarem aquest cap. L'aigua corria, en una font tèbia. L'Aldina plorava com un infant, aferrada a les mans de l'amiga, nua, dins de la banyera. Les cames magres, flàccides, a sota de l'aigua, com dos rems sense utilitat. I la Júlia li rentava el cap amb aigua tèbia. Li mullava l'esquena. Li cantava fluxet a cau d'orella, conscient de la importància d'aquell instant, en què l'amiga es lliurava a ella amb tota la seva vulnerabilitat, sense barreres. Ni tan sols havia tingut un fill, gemegà l'Aldina, sufocada, entre llàgrimes. No serveixo ni per a això. No hi pensis. Dels teus cabells, en farem una trena i la guardarem en una caixa, m'ho promets? No hi havia res, en la intimitat de la Júlia, d'afectació, d'indici de falsedat. Es preocupava per l'amiga. No hi havia res, en ella, de devoció per simpatia, d'aquella amistat que acaba quan els matrimonis se separen, d'enveja, de maldat. Era pràctica. Es pensava que el dolor es resolia arremangant-se la camisa. Que hi havia el verb adequat per a la solució de tot allò substantiu. Que, si havia de quedar alguna cosa, quedaria una trena o un cargol de cabells.

Aquella tarda, durant el bany, els homes havien preparat el berenar per tots quatre, en silenci, mentre les dones eren al lavabo. L'Aldina arribà a la sala amb la tovallola al voltant del cap, durant el bany, està feta una emperadriu, va dir l'amiga, somrient, obriu-li pas. Es van seure. Tan bonica, estimada, li va dir el marit. Els ulls de l'Aldina estaven inflats de plorar, però el somriure de l'amiga li va donar forces. A meitat del berenar, es tragué la tovallola del cap. Els homes no van dir res. La Júlia va somriure. En Manuel en va fer una festa davant seu. Valenta meva, ets el meu orgull. Acabaren de prendre el te com si no hagués passat res.

Quasi vint anys després, no planejaven la fuga com si fossin la resistència, o una colla de conspiradors, en reunions clandestines, parlant en veu baixa. Sinó com a quatre enamorats

disposats a matar-se per amor, en una revolta de la intimitat contra el carrer, i no com a una imposició del carrer sobre el que era la taula parada a la qual s'asseien tots quatre, imaginant, sense acabar de confessar-ho, el que intentaríen fer en cas de majoria absoluta. Havien planejat no partir plegats, però fer-ho el mateix dia: la Júlia era d'origen goès, en José, un opositor al partit, que firmava columnes a diversos diaris. A pesar de l'edat avançada, i de no representar una amenaça per ningú, no tindrien clemència. En Manuel, però, mai no els havia revelat el destí que prendrien, com ells tampoc els l'havien fet saber a seu matrimoni amic. Havien concordat en la necessitat de no deixar rastre ni caps per lligar, no per desconfiança, sinó perquè no volien comprometre els seus plans.

I si els truquéssim?, va dir en Manuel. L'Aldina, però, va fer que no amb el cap, sense dir res. Era en el que havien quedat. No podien córrer el risc de tenir interceptades les trucades. De fer un pas en fals. Li venia de gust quedar-se allí en silenci, agafada de mans amb el marit. Deixar-se portar per l'ombra que s'abatia sobre la sala, a mesura que la tarda s'hi instal·lava. Somiar alt, sense parlar. No sentia que la història li hagués donat la raó, ni que hagués arribat al seu *télos*, sinó, només, com un lletsó deixat sense voler damunt una taula, que el seu món interior a la fi concordava amb la forma exterior de les coses, que sempre pressentia imminent, en sentir-se perseguida pels veïns, per la forma com la mainada del barri els seguia les passes, quan sortien al carrer, mentre, amb el temps va guanyar prou força de voluntat per no fer-los cas quan passaven. I, a la vegada, no existia cap realitat terrible en aquell moment, assegurada al costat del marit, vella i cansada, mirant-li la barba per afaitar, els rínxols blancs, desendreçats, res no era tan real als seus sentits com la mà d'ell sobre la d'ella. Només li importava empaquetar. Ni el calaix, ni els llibres, ni les fotografies, àlbums, marcs. Res no era veritable, llevat de la mà negra d'ell sobre la seva mà blanca, i tot el que aquelles dues mans havien tocat. Estaven realment brutes. Eren impures. No eren, feliçment, unes mans infantils. S'havien cremat, tallat, sagnat, dolgut, tocat, negat, barallat. Bé podien entrar a casa seva. Perseguir-los. Emportar-se'ls. Separar-los l'un de l'altre, ja que sabia que s'emportaria amb si mateixa aquella última visió. Així era la por de l'Aldina aquella tarda, un gas sense forma, insuflat per l'instant, geni de vapor capaç de dissoldre's per moments davant la visió d'una fotografia nítida, fugaç encara, per tot seguit recompondre's, armar-se en formació, empènyer-la cap al fons, com a una persona més dins d'un mateix uniforme.

*

Namíbia, Rodèsia, Canadà. Llocs sense forma. Disposicions d'aquell geni amb rostre, ara de persona, adés de diable. L'enemic ocupava ja tants llocs, sota tantes aparences. Què és el món, de qualsevol manera —i una casa que es perd en algun indret? Un detall tan gran, unes formigues tan grans, en Manuel i l'Aldina en els seus anys daurats s'havien fet a la vida, indiferents al pas de les caravanes, a la successió de les arribades al poder, de les rebel·lions, a l'eclosió de les resistències, en cases com la seva. Com que vivien a prop i, alhora, apartats de tots i cadascun dels propòsits de guerra o de pau, de glòria o de vanaglòria, d'assalt o de rendició.

Abaixa el volum, li deial'Aldina, en aquella època, assenyalant el televisor. Es sentia una dictadora, que ordenava que li portessin un potet de mel. La cacofonia la molestava. Li

agradava saber que amb una ordre, el toc d'un dit, es callaven per deixar-la pensar. Aquell gest anodí pertanyia al catàleg dels gestos de la vida adulta. Emprava el poder de fer callar els altres com si fos una vareta màgica que la posava davant dels seus pensaments. A casa, en l'intimidat, podia ser mestressa dels seus rampells d'ostentació, del feu diligent dels seus electrodomèstics, reina dels seus timpans, vist que, a l'oficina, res no s'hi valia, contra el vassallatge i l'orquestració de l'altre setge, que la matava a poc a poc. No. A casa, era ella mateixa.

Podia maldir els galls que, sense vestigi de pudor, lluitaven per un lloc a la taula dels debats, jovencells vestits d'home, que sempre evocaven, quan els veia saberuts comentant l'actualitat des d'alçada dels seus botons de puny, els infants que havien estat un dia, el dimarts de Carnaval, emmascarats sota les professions dels adults. *Abaixa el volum.* I el silenci que amb el temps es tornaria insuportable envaïa la sala, abandonava les habitacions del seu pensament, la deixava tota sola amb les seves idees, els seus calaixos, els vestits i les mitges que hi guardava, que no tenia mai ocasió de portar, tot ben planxat a les capses dels seus desitjos, que les veus del televisor desendrecaven de manera inoportuna.

De vegades, a la tarda, el cap de setmana, feia una coca d'ous per berenar. S'entretenia a fullejar revistes mentre esperava que es fes al forn. Notes d'una olor dolcenca sortien de la cuina, a poc a poc, es feien amb el passadís i amb el primer dormitori, penetraven la sala. Havia estat així, també, en una dolça mansuetud, de diumenge en diumenge, saltironejant d'una cosa sense importància a l'altra, aniversaris, festius, pasqües, nadals, carnavals, dies de vacances, que l'aprehensió s'havia imposat, prou lluny perquè Aldina l'esperés com esperava que l'olor de la coca l'avisés que ja estava a punt. Havia estat massa distreta amb el marit per adonar-se que s'estava cremant i s'havia despert només quan la cuina, la casa, el barri, el districte, la ciutat podia a cremat, i havia de trobar el camí fins al forn, sense fumassa, sense possibilitat d'aconseguir-ho. Maleïts, diabòlics, diumenges, indicadors malèvols de lassitud, que l'havien convençuda que res no estava lliure de mudança. Què podria canviar en la successió de dies útils, els dilluns, dimarts, dimecres, dijous i dissabtes, si no tenia mainada per portar o anar a recollir a l'escola i, amb el pas dels anys, tampoc compromisos, a banda dels adquirits amb ella mateixa, les tasques estúpides de cada dia: les ungles, les carmanyoles de la setmana, el te de gingebre, els *puzzles* de mil peces, el got de vi al capvespre, els cigarrets, els plans, els pentinats, els sopars a la marisqueria del port?

Hi havia hagut cops d'Estat, manifestacions. Morts, atacs amb armes químiques, suïcidis licitats, desgel i genocidis. Corrupció, blanqueig de capitals, tumults, refugiats, assalts a mà armada, amenaces. Sempre al carrer del davant, en un altre districte, en algun lloc prou apartat perquè el setge s'aproximés al Manuel i l'Aldina igual que el somnífer que començaven a necessitar per dormir. No que no tinguessin empatia, tan sols que la distància guanyava al sentiment i la repetició concordava amb el balanç de la vida, en la mesura que anaven i tornaven de la feina i la vida passava sense sorpreses ni aldarulls per davant de la porta de casa.

Allà dins, el televisor funcionava sense volum, un teatre de titelles muts que es retorçaven

per entretenir-los mentre feien una altra cosa, sense donar-los importància, convençuts que les regles de la casa eren els merlets d'un castell. Les imatges a la pantalla, cada cop més alegres, parpellejaven a les fosques i n'apareixien de noves que els eren indiferents. Posaren un disc. Actualitat, un verí, que els sabia greu haver d'oblidar per aguantar la salmòdia dels dies, de les urgències dilatades en retards, dels terminis infinits, de la falta de voluntat per llevar-se, de l'actualitat de tot, a mesura que l'esquena els començava a fer mal, el passat es tornava un miratge, els pares se'ls van morir, els remordiments es tornaren crònics i passaren a preocupar-se no pel present, sinó per l'hora immediata, l'instant següent, el següent comprimit. Namíbia, un lloc com qualsevol altre. Destí igual al punt de partida, tant era anar-se'n com quedar-se, un cop vist que, en veres, somiaven colonitzar una costa on només es podien imaginar dins d'una postal igual a la de les tres divisions que avui, just avui, de nou endarrerits a pesar de tants avisos menystinguts, just avui es veien obligats a abandonar.

Només són coses, va dir l'Aldina, com si parlés tota sola, i va estrènyer amb força la mà d'en Manuel. Si es quedessin allí, asseguts, ben callats, inspirant i expirant molt pausadament, potser ningú no gosaria molestar-los. Si ho demanessin tots dos d'ulls clucs, en silenci, amb molta força, potser el cor els deixaria de bategar. No calia veure res més. Per què aixecar-se del sofà? S'adormiren plegats, després de passar unes hores en silenci. La tarda avançava a través de les persianes. Només són coses. Podem anar-nos-en sense res, va dir l'Aldina en despertar-se de nit. Desperta, Manuel. I si no ens n'emportem res? I anem fins a l'aeroport, ni que sigui a peu? Creus que aconseguim arribar-hi? On vas dir que havies deixat els bitllets?

Dos bitllets a Namíbia. Buscaren al menjador, a les habitacions, als calaixos. A l'armari de l'entrada. Al cofre. Dins del porquet-guardiola. Al comptador de la llum. Entre els llibres preferits. I, després, en llocs on no hi havia la menor possibilitat de trobar-los. Dins del frigorífic i l'extractor. Dins del cofre amb les tovalles de lli. Dins del vàter. Dins de la Bíblia. Dins dels gerros de plantes. Rere l'armari, sota el llit. Dins del llibre de receptes i de les capsas de calmants. A les vitrines i al rentavaixella. Res. Ni dins del *dossier* on guardaven els papers de les finances. Ni dins l'arxivador. Ni amb els diaris vells, entre els cabdells de llana. Ni oblidats al costat dels llibres de capçalera. Ni dins els armaris de la cuina, al costat dels gots. Ni a l'armari dels detergents. Ni a les capsas on guardaven la xicoira. A sota del sofà. A sota de l'aparador. Entre els discos. Darrere del televisor. Res de bitllets, dubtaven fins i tot que els haguessin arribat a comprar. Eren, potser, com el seu destí, un miratge, una idea, només. Ja has mirat a la nevera?, va preguntar Aldina al marit, deixa'm posar-me les ulleres. Amor meu, les duus posades. Quan va ser que els havien comprat, fa uns quants anys, deu, onze, encara no havíem tallat el pollancre?

En Manuel es va asseure. Ho deixo estar, va dir. No me'n recordo. L'esposa examinava el rebost, sense desesperar-se, perquè ja no tenia agilitat per desesperar-se. Potser no els havien arribat a comprar mai, o ho haguessin imaginat, com un mite domèstic que, amb el pas dels anys, es torna veritat. Dos bitllets a Namíbia, ara que els passatges d'avió ja no eren impresos. En Manuel els contemplava a les seves mans, dos rectangles de paper quadriculat, com si s'imaginés un premi de loteria, sense tenir la certesa de si eren alguna cosa més que un desig, de si mai els havia tocat. I desconsolat, en pànic, plorà per la seva

existència. Com salvaria la seva dona, ell, a qui no l'havia preocupat res més en sa vida? Què farien, allí, dos vells enzes?, un camí tan llarg per morir en mans de què? Quin remei tenien si no matar-se?, tindrien forces per fer-ho?, i com ho farien? Dos bitllets a Namíbia. Si almenys jo els falsifiqués. Si almenys jo els fes. I s'aixecà de la butaca, es dirigí al despatx i tallà una factura de la llum pel mig. Dos bitllets. Va anar fins al quarto, a poc a poc. Va posar els bitllets sota dels coixins i es va ajeure per llarg, els ulls embotits de llàgrimes, molt tranquil, amb les mans recolzades sobre el pit com un difunt ajagut en una pira funerària.

Es pot morir de por, com es pot morir de vergonya. Parar de respirar de terror, per una aturada cardíaca, igual que es mor si deixem de menjar o de matar la set. En Manuel no se sentia tan afortunat ni tan sols ho considerava una honra. No havia estat mai religiós. No sabia com, ni a qui demanar. No era capaç de resar sense sentir-se ridícul. Però li calia ajuda. Havia de demanar-ne als seus músculs, que es gelessin, que s'afartessin, que desistissin com ell ja havia desistit. En demanava al seu cos, sobre el llit, mentre escoltava a l'habitació el renou que feia l'Aldina quan desendreçava la casa, una velleta que parlava en veu alta amb els dos bitllets, per on sou, culs inquietes meus, per on pareu? Vaja si l'Aldina us agafarà, com em dic Aldina, els parlava com si parlés a rates o escarabats, mentre es mortificava al llit, en Manuel li demanava al seu cos que el deixés morir. Prou, atura't, cor. La meva nena ja ve amb mi. Ajuda'm a aturar-me, cor meu. Prou de vida. Respirant a poc a poc, el cor li responia, tou, batejava com un rellotge suís, compàs a compàs, encara que cansat, content d'acompanyar-lo sense saber que estava matant al Manuel de tristor, pot ser que algú mori de tristor?

Ara sí, contra els seus desitjos més profunds, la vida batejava dins del vell Manuel amb un ritme tranquil, indiferent al que demanava. Ara que el volia mort, el cos l'acompanyava com un amic d'intel·lecte limitat que no entén allò que li demanen i que es dona per molt satisfet de fer-nos companyia. No tenien cap avió esperant-los, cap fuga possible. No és que s'hagués d'empaquetar la casa, sinó esperar que els vinguessin a buscar. Qui vindria? Un dels veïns? Una banda? Què els farien? O potser esperaven que morissin de por, de fam i de set, i ningú es posés a la feina. Potser no valia la pena ni matar-los.

Quan l'Aldina va entrar a l'habitació, en Manuel plorava. Què passa, estimat? No ploris. Els trobarem. Sé que ho farem. Espera poc, que demà jo els busco. Has de menjar alguna cosa. En Manuel no va respondre. Plorava en sec, sense deixar anar llàgrimes. Recordava la primera vegada que l'havia vista, en un cinema, feia quatre dècades. Es recordava encara del seu perfum aquell dia, de sentir-ne l'olor al coll, que el cridava. Voldria fugir amb ella aquella nit. Per què no ho van fer? Tantes oportunitats de fuga perdudes, mentre a tots dos encara el cap els funcionava i no estaven perduts del tot. Havien romàs a la mateixa casa, el mateix carrer, per un immobilisme que sempre havien pres com a senyal que, ells sí, estaven veient-ho tot de la manera correcta. Que era només passatger, una mala olor que desapareix.

Havien vist partir altres amics, quan la situació a Espanya s'havia tornat insuportable. Uns altres havien emigrat feia molt. Es recordava del got d'aigua d'un d'ells i dels convidats d'aquella nit, una festa bonica, amb gent de totes les races, nacionalitats, credos,

inclinacions, orientacions, homes casats amb homes, dones casades amb dones. Tots desapareguts, o morts, o exiliats, o emigrats, llevat d'ells.

Havia tingut oportunitats de feina en altres indrets, al llarg del temps, successivament ignorades, com ella també recusades fins al dia que deixessin d'aparèixer ofertes. Es recordava de la idea d'establir-se allà on els fos més fàcil passar desapercebuts, de la idea d'emigrar a Montréal i obrir-hi un club de jazz. De la idea d'emigrar a Austràlia. D'instal·lar-se a la costa. Vora la mar. Tants plans. Sempre havien acabat decidint quedar-se. En Manuel tenia por que la dona no s'habitues al canvi d'aires. Volia cuidar d'ella, que volia cuidar d'ell. I s'hi van quedar. Si l'instessin a explicar per què ho havia fet hauria de parlar, amb vergonya, de la crida dels seus primers dies, la font de la seva força en tots els moments decisius, on anava a buscar consells i demanar ajuda, després que Déu li havia deixat de valer. Que patètic li semblava confessar que no s'imaginava sense la seva platja, els seus ridículs esbossos de Neptú, dispersos en calaixos, gargots d'un líric convertit en vell presoner, quan ja eren morts tots els seus companys de pesca, morta la seva platja, plena d'escombraries. Havia tingut por, un dia, quan era jove i fort, de perdre el mar d'aquella època, l'olor del port de la seva infantesa, de perdre'l per sempre, i perdre els viatges a Sesimbra per pescar-hi llobarro, les tantes, tantes vegades en què va veure el seu avi caminar amb la seva àvia, costat a costat, al llarg de la sorra, com una fortificació inviolable, els viatges amb bicicleta fins al port, fugint de les manades de gossos vagabunds.

Només aleshores percebia l'estupidesa d'haver-se imaginat capaç de conservar, en el seu interior, aquells instants volàtils, olors, vents, textures que mai havia ponderat i que, com els bitllets d'avió, també desapareixien dins seu, en algun racó rere la sang i el greix, on no aconseguiria anar a buscar-los. No havia fugit abans per por d'oblidar-se de qui era. Li calia sentir-se, ni que fos en somnis, prop dels llocs on havia festejat la dona, els parcs, els jardins, els cafès on feia dècades que no anava, però necessitava tenir a l'abast de la mà, per fer-se forts entre ells i no deixar-se caure, aquella barana de memòries i dies feliços, que ara s'esvaïa en un passadís ombrívol. Ningú no l'havia avisat, ni ell havia previst, que les coses a les quals s'agafava es perdrien com un vaixell naufragat, al fons del mar, cobertes de sargàs, habitades per criatures minúscules, invertebrades, éssers repugnants, esponjosos, multiformes, que costava de creure que havien estat creats per algú. Vols que et conti una de les meves històries, amor? No aguanto veure't així. Tot es resoldrà. Els bitllets apareixeran, ja ho veuràs.

La condemna d'en Manuel i l'Aldina potser no era al carrer, als cartells de propaganda. No era la manera com el carrer exigia els seus caps desafiant qualsevol que vingués a reclamar-los, fet que, d'altra banda, no havia passat. La manera com se'ls havia conduït a imaginar que hi havia algun altre continent per fugir de la seva col·lecció de memòries i pors, d'allò que era la història de la seva vida junts i de la lletra de la seva història, de la qual s'havien convertit en guardians invencibles. Si era veritat que ningú no els podria robar aquella síntesi de felicitats i tristeses, no era cert que la tindrien a mà sempre en aquell arxiu. Com qualsevol lligam entre dues persones, també el seu s'encaminava de manera vaga cap a la dissolució, no per desamor o desinterès, sinó per necessitat. El seu contracte no abraçava la durada eterna de la seva història. Un dia, també el seu contracte,

amb només en Manuel i l'Aldina com a legataris, seria oblidat, com el més ínfim dels fets signats un dia, paper del qual no podia donar testimoni ningú. Això era el que els estava matant, el verí de la memòria d'una vida plegats, d'això sí que s'havien de fugir, escapar d'ells mateixos i del seu cos, desitjar dormir fins a morir. Al mateix temps, però, qui aconseguiria, tallant-los a mossegades i llençant-los als gossos, violar aquella presó que els nodria i matava, en dosis iguals, per haver deixat de saber dir-se l'un a l'altra, de veres, el que guardaven en ella, bitllets a Namíbia, fets d'escuma, frases soltes, mai no dites, restes de menjar tudat a desenes, centenes, milers de plats bruts i rentats, una vegada i una altra? Ningú. Els seus caps expulsaven allò que els unia, al mateix temps que la victòria electoral que els obligava a fugir. No estaven, els seus caps tampoc, per suportar més mirades absortes, records dolços, ni llàgrimes, llavis de vell. Estaven plens fins a l'última gota de ganyotes, remordiments, irritacions, queixes, marejos. Volien sortir de vacances, encara que el cor d'ambdós, a sota dels llençols, gronxant-se al rumor del ventilador de sostre, insistís a continuar bategant.

*

La unió va ser, des de l'inici, una lluita. No una lluita política, excepte si contem com a política el que passa dins de casa. En Manuel era fill dels veïns del davant. Els africans havien comptat des de la seva arribada amb la bona voluntat del veïnat empobrit de la plaça, lloc on la pobresa general no deixava que s'establissin grans jerarquies. Rentava cases, la seva mare, com les altres dones del barri, a Lisboa, a les Avenidas Novas. El marit, com els altres homes, va trobar una feina a la Lisnave.

Havia estat, des dels seus temps d'infantesa, una mica gallimarsot, l'Aldina, que jugava a futbol amb els nois de la plaça. No va patir, entre ells, intimidacions ni humiliacions més enllà de les normals entre la canalla. No és que els dos fossin inseparables des del primer moment. Estarien anys llargs sense veure's, fins que es van retrobar, quasi una dècada després, a la porta del Cinema Lido, a Amadora. Aquella nit, només la presència de l'un i de l'altre se'ls va revelar com una necessitat absoluta. Mai més no es van separar, després del passeig que van fer aquell dia, oblidant-se del cinema, recordant els jocs de la infància. Es parlaven com si mai no haguessin interromput la conversa, àvids per adonar-se de la fantàstica novetat que era la nova forma que havien adquirit, que ja no eren dos nens, sinó un noi i una noia. En la distància, tot feia sentit, com en el joc de l'oca.

Quatre mesos després, aquella nit, van presentar l'Aldina als pares del noi. La lluita també s'havia encetat allí, entre gots de taronja i riallades. Entre l'un i l'altre, però, a mesura que es descobrien massa íntims pel poc temps que havien estat junts, desafinats respecte a l'ordre natural de les coses i de les parelles de la seva edat.

Estaven disposats a matar per l'altre, des del dia del seu retrobament, i no hi havia manera que la vida quotidiana, l'ordre habitual de les relacions humanes, els seus cercles, forces motrius, necessitats i enganys acomodessin aquella unió sinó com a una deformitat, un animal estrany. Ningú no va percebre per què s'havien casat tan aviat i l'ànsia amb què ho havien fet. Per què es parlaven tant i tantes vegades. Per què tota la resta, simplement, havia esdevingut superflu davant de la necessitat d'estar junts. Potser fossin ànimes

bessones i les circumstàncies de la seva trobada una de les formes possibles, entre d'altres, d'executar-se el destí. La guerra va ser des del principi la de la seva unió amb el món, la formigó que el seu amor provocava a la superfície de la forma de les coses. Ara, que s'havia exhaurit la conversa entre ells, les seves primeres tardes que passaren embriagant-se amb la cara de l'altra al jardí del Campo Grande, oblidats de tot, eren un mirall perfecte del que havia estat el seu menyspreu per l'amenaça que la cosa pública representava per a la seva unió de sang. Els havia passat per alt el fet que el món canviava perquè tot entre ells continués de la mateixa manera, com la primera nit, només que més profund, encara més endins. No era exagerat dir que havien perdut la guerra des de la primera nit que s'havien vist. Que la seva trobada els cobria amb el vel del mateix oblit que els condemnava, que potser no eren ànimes bessones, sinó ànimes abocades a la distracció, a estar al marge dels esdeveniments i de deixar-s'hi arrossegar sense adonar-se'n.

Si durant trenta anys, entretinguts amb la conversa, l'Aldina i en Manuel no s'havien adonat dels senyals d'una catàstrofe que s'aproximava, no havia estat perquè no n'haguessin estat avisats fins a l'exhauriment i de totes les maneres possibles. Però havien trobat el seu bot salva-vides massa aviat i s'havien oblidat que no estaven sols. No hi havia temps per aturar el món. Tenien més per fer.

La nit de les eleccions els havia agafat quan ja havien completat el camí que els havia de portar a l'inici de tot. Eren lluny de les grans exigències, els grans plans, les llargues converses, les orgies de dos, la carn i la gran intriga de cada dia. Vells com dos draps. es retrobaven ara, finalment, en aquella primera plaça. Ella, magra, descabellada, oblidada del lloc on s'havia descuidat la perruca.

Deixa-ho estar, calbeta meva, m'agrades més així. Ell, raquític, sense afaitar, amb olor de pijama brut, d'ungles llargues.

Dos nens amenaçats per la casa d'on volien fugir, una emboscada per a infants. Calaixos en què es podien engrunar. Escales de les quals podien caure. Una banyera bruta i escorredissa. Un fogó perquè es cremessin. La barana, a la qual ja no es pujaven, alta i perillosa. Els cantells de les taules, afilats com làmines. El radiador, una brasa encesa, si el deixaven endollat i s'oblidaven de tot. Fred, calor, corrent d'aire. Dos caps aeris, que ja no podien amb l'encàrrec. Medicines canviades. Banyes freds. Olor de pixum. Ell li deia petitona. Ella li deia petitó. Una parella d'infants bruts que alguna bruixa havia deixat sols a casa.

Perduda al passadís, com en mig d'una selva, l'Aldina cridava al marit com Gretel cridava Hansel. Petitó, està tan fosc. Vine aquí, si us plau. Ell hi acudia, tardava a arribar, caminant, encorbat, amb passos vagarosos. I doncs, petitona? Vinga, és per aquí. Quants arbres, li deia ella, quina oloreta de flors. Quin bosc tan bonic. Buscaven coses i oblidaven què era el que cercaven. Cridaven el fill que no havien tingut com si se l'haguessin descuidat dins del sac de la roba bruta, vine amb la Mamà, estimat, on t'has ficat? El Papà vol jugar amb tu. Tiago? Per on vas, fill? Mira que posar-te a jugar a fet i amagar amb la teva mare.

Dormien de dia. De nit, miraven entre les persianes, o llegien sense gaire atenció les mateixes pàgines d'un diari antic. Era de la meva època, aquest, sabies que s'havia mort?, comentava ell, fullejant, molt interessant. De tant en tant, els dies realment dolents, quan anava a posar la tovallola de bany a sota de la roba es veia al mirall de l'armari, es mirava la panxa, pensant estar embarassada. Que bonica que era, amor, no ho creus? La cara vella. Ells llavis corcats, sense placa dental, les mans que tremolaven, la roba desendregada que li escopia a sobre en caure de l'armari, de tant riure's de la vella Aldina senil, en estat de gràcia.

Menjaven sopes de llet, fetes amb pa florit. Ungles llargues, caps calbs, punts negres, ulls grocs, olors velles, corc, roba gastada, escarabats, anèmia. No era bonic. Dos nens, no. Dos porquets, en una cabana, atabalats amb el vent. Qui es prendria la molèstia d'expulsar de casa dos draps bruts? Degollar-los, com temien? Como trobar-los el coll? Dos bitllets a Namíbia. Dos bitllets a Namíbia? No. Passatge enviat al destí equivocat. El futur.

Diari rellegit i reescrit en primera i tercera persona

Mireia Sallarès

El mar gris

Eluned Gramich

Dos bitllets a Namíbia

Djaimilia Pereira de Almeida

Djaimilia Pereira de Almeida

Djaimilia Pereira de Almeida és escriptora. Nascuda a Angola l'any 1982, va ser criada a Portugal. La seva primera novel·la, *Esse cabelo* (2015), va guanyar el premi Novos 2016. La seva segona obra, *Luanda, Lisboa, Paraíso*, també va ser reconeguda amb el premi Fundação Inês de Castro de 2018. Acaba de publicar la seva tercera novel·la, *Pintado com o pé*.